

De som fredsprocessen glömde

–

Cementering av barnsoldatsproblematiken

Henric Roosberg
Emilia Ericson

Abstract

In this study our aim is to display a series of possible mechanisms which operates within the regions and societies where child soldiers were frequently and extensively used in combat tasks. Our study is based on the assumption that today's peace-building strategies are inadequate to describe certain problems faced by many post-conflict countries, especially in Africa. We argue that large formations of child soldiers will, if not properly and immediately addressed, cause severe and structural problems in society, gravely hampering growth and institutional capacity. The Issues of Post Traumatic Stress and societal insecurity brought on by the use of child soldiers poses a serious threat to society as a whole. In this study we use Uganda as an illustrative case to describe the mechanisms at work.

Nyckelord: barnsoldater, Uganda, PTSD, osäkerhet, fredsbyggande

Antal tecken: 44 961

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte	2
1.1.1	Tes	2
1.2	Disposition	2
2	Teori	3
2.1	IBL - Institutionalization Before Liberalization.....	3
2.2	Social och ekonomisk säkerhet - en teoretisk grund.	3
2.3	Vår teori:	4
2.3.1	Mekanismer av otillräcklig adressering.	5
3	Metod	6
3.1	Avgränsningar	7
3.2	Källkritik	7
4	Bakgrund	8
4.1	Varför nyttjas barnsoldater?	8
4.2	Översiktlig biståndsstrategi för Världsbanken.	9
5	Mekanismerna	10
5.1	Mekanism 1: Under ytan - PTSD, och andra psykologiska men	10
5.1.1	Psykologiska följder	10
5.1.2	Behandlingsformer av de psykiska besvären	12
5.1.3	Dagens behandlingsplan för före detta barnsoldater	13
5.1.4	Andra generationens barnsoldater – cementering av barnsoldat problematiken	15
5.2	Mekanism 2: Osäkerheten och den bristande tillväxten och tilltron.....	16
5.2.1	Osäkerheten - en orsak till osäkerhetsaktörer.	17
5.2.2	Strukturella hot mot den ekonomiska enheten.	19
5.3	Mekanismerna, en illustrativ fallstudie av Ugandas situation.....	20
5.3.1	Aktörerna.....	20
5.3.2	Demobilisering, avrustning och återintegration.	22
5.3.3	Världsbanken i Uganda	23
5.3.4	Sammanfattning	24
6	Slutsatser	25
6.1	Avslutande reflektioner	27
7	Referenser	28

1 Inledning

Vi vill kritiskt granska en del av de teorier som beskriver aktörer, såsom stater, institutioner, väpnade grupper, det internationella samfundet och individer i postkonfliktuella samhällen. Vi vill bland annat kritisera Paris doktrin om IBL (Institutionalization Before Liberalization). Vi menar att institutioner byggs av människor, men i de här exemplen som vi tar upp byggs och nyttjas institutionerna av människor som troligtvis är svårt traumatiserade av krig. Vi ifrågasätter inte vikten av institutionsbyggande, vi menar dock att detta bygge måste ske parallellt med, eller efter, stora insatser för att hjälpa en krigsskadad befolkning. Vi tror att den regionala kontexten innehåller så komplexa förhållanden att dessa inte borde vika för en "one size fits all modell" såsom IBL. En teori såsom IBL, är okänslig inför de speciella faktorer som kan tänkas påverka regioner och länder. Vi efterlyser därför ett mer finkänsligt instrument för att arbeta med återbyggnad och försoning av krigshärjade stater. Vi vill i vår uppsats visa på de faktorer som *framför* institutionsbyggande påverkar de reella möjligheterna till statsbyggnad och stabilitet.

Idag finns cirka 300 000 barnsoldater i världen, huvuddelen av dem i Afrika. Vi tror att de länder som i stor utsträckning (dvs. i demografiskt märkbar utsträckning) utnyttjat barnsoldater för väpnad strid står inför strukturella samhällsproblem av en särskild art, problem som inte ryms inom ramen för IBL eller för den delen inom de stora biståndsgivarnas aktionsplaner. Vi tror inte att det är möjligt att applicera de konventionella statsbyggnadsteorierna på individer som inte responderar som *föväntade* "vanliga" medborgare. Svåra trauman och ett osäkert samhällsklimat hindrar det stora flertalet fredsbyggarstrategier från att nå verkan.

1.1 Syfte

Vår uppsats syftar till att åskådliggöra brister i generella förklaringsmodeller såsom IBL. *Vidare vill vi visa på den komplexitet som kommer av konflikter som präglats av barnsoldater, och att dessa postkonfliktuella länder står inför särskilda strukturella problem som inte uppmärksammas i litteraturen och teoribildningen.* Det finns en ganska stor dokumentation av fenomenet barnsoldater i sig, men vi har inte funnit speciellt mycket skrivet om de strukturella problem ett samhälle med före detta barnsoldater kan drabbas av. Vi syftar till att beskriva de mekanismer som vi tror är viktiga, och illustrerar dessa med situationen i Uganda.

1.1.1 Tes

Vi tror att det i länder med barnsoldatsproblematik finns andra variabler som, *framför* institutionsbyggandet, avgör huruvida landet har möjlighet att njuta utveckling och hållbar fred.

1.2 Disposition

Inledningsvis kommer vi att redogöra för vår teori och översiktligt redogöra för andra teoribildningar som finns på området. Därefter kommer vi att redogöra för metod och avgränsning. Slutligen kommer vi att redovisa uppsatsens huvuduppgift, det vill säga de mekanismer vi anser verkar samt illustrera dessa med en kort fallstudie följt av en slutsats och reflektion.

2 Teori

I detta kapitel avser vi först redogöra för de teoribildningar som vi har tagit hänsyn till i vår uppsats. Därefter redovisar vi vårt eget teorialster och de mekanismer som vi tror är knutna härtill.

2.1 IBL - Institutionalization Before Liberalization

Att återuppbygga ett krigshärjat samhälle är för den bästa av fredsbyggare ett kolossalt mödosamt arbete. Ämnet konflikt och fredsbygge har genom åren genererat många olika teorier om hur återuppbyggnaden av konfliktsamhällen bör utformas för att maximera chanserna till en stabil och varaktig fred. Roland Paris IBL-teori är kanske en av de mest kända och diskuterade av dessa. Denna innebär i stora drag att institutionsbygge före demokratisering torde vara den lämpligaste fredsbyggande strategin. Tron på statliga institutioner, som ett slags reglerande ramverk vari fred kan byggas på ett hållbart sätt är således centralt för Paris IBL-teori.¹

2.2 Social och ekonomisk säkerhet - en teoretisk grund.

Vi vill inte gå så långt som att peka på en generell förklaringsmodell för alla länder, däremot vill vi tillskriva förklaringskraft till teorin om den *sociala och ekonomiska säkerheten* som en möjlig väg till analys av processer i postkonfliktuella länder. Social och ekonomisk säkerhet, så som formulerad av bland annat Buznan, innebär en syn på säkerhet utanför det traditionella

¹ Paris, Roland, *At War's End- Building Peace After Civil Conflict*, s. 187-188

statscentrerade tänkandet². Med social säkerhet menar vi den uttolkning som innebär gruppens försvar av sin kultur och sina normer mot yttre fiender eller kulturer³. Den speciella kultur som kommer av tillvaron i barnsoldatsförband kan ses som angrepp mot de ”traditionella” föreställningar som tillhandahålls i stater. Vidare är de individer som avrustats och demobiliserats särskilt sårbara eftersom deras sociala och kulturella uppfattningar skiljer sig markant från huvudbefolkningen, vari ett farligt utanförskap skapas. Redan som kombattanter är dessa barn skiljda från samhället och är upplevda som farliga fysiska fiender, i integrationen färgar deras upplevelser dem till andra varelser än ”normalbefolkningen”. Skapandet av vi-och-dom-tänkandet är svårfrånkomligt. Vi tror att i länder med stora demografiska skikt av barnsoldater finns det en utmaning mot den rådande kulturen. Social säkerhet är således en faktor att ta hänsyn till.

En grundsten för varje grupp eller individ är vidare de basala behov som gör levnad under de mest spartanska former möjlig. Det största hotet mot människor världen runt är *inte* kulan från en AK-47 utan bristen på mat och förnödenheter⁴. En stor fråga för fredsbyggare i underutvecklade länder torde således vara de ekonomiska säkerhetshot som utgår från brist på förnödenheter och nödvändig omvårdnad. Sådan brist kan uppstå genom att jordbruk förhindras och försvaras eller genom att handel uteblir. Den ekonomiska säkerheten benämns härefter som ”human security”.

2.3 Vår teoretiska ingång till fredsbyggande med barnsoldater.

- I ett land som innehar hela demografiska skikt av forna barnsoldater är konventionella statsbyggarteorier otillräckliga. De individer som gravt traumatiserats, samt utsatts för en sådan kraftig indoktrinering som kommer av den sorts förband struktur de verkar i kan inte beskrivas med samma modeller

² Sheehan, Michael, *International Security*, s.83f

³ Ibid. s.88f

⁴ Ibid. s.77

som används för att beskriva postkonfliktuella länder vari barnsoldater inte varit använda.

- En otillräcklig hantering av barnsoldatsproblematiken startar en serie mekanismer som postkonfliktuella svaga stater, idag, är oförmögna att hantera.
- Barnsoldatsproblemet i sig är strukturellt, ett bevis för detta är de andra generationernas barnsoldater. Nyttjandet av barnsoldater är inte kopplat till enstaka aktörer utan utgör en ständig resurs i ett flertal väpnade konflikter vari den närmast utgör en profilering eller krigskulturell norm hos staternas alla aktörer.
- Barnsoldaten är ett kännetecken på att konflikten är särskilt hänsynslös.

2.3.1 Mekanismer av otillräcklig adressering.

- (1) Tvångsrekryteringen av barn till militära förband leder till stor osäkerhet bland befolkningen i de drabbade regionerna. Detta ökar flykten till interna såväl som externa flyktingläger, det tvingar folk att nattpendla till städer för att fly osäkerheten på landsbygden. Strukturellt nyttjande av barn som kombattanter är ett kännetecken på den hänsynslöshet som präglar konflikten i fråga. Frukten för rekrytering, och kidnappning leder till ett särskilt mått av osäkerhet som kraftigt *begränsar landets möjlighet till tillväxt och tilltro* till statliga institutioner.
- (2) De personer som lämnat barnsoldatsförband är inte återanpassningsbara på samma vis som andra (vuxna) före detta kombattanter, de saknar referensramar utanför det krigiska samt präglas av de specifika kulturer som förutsätter barnsoldatsförband. De är alltså inte mottagliga för konsumentmodeller, demokratimodeller eller traditionella sociologiska föreställningar.
- Båda mekanismerna spär på själva problematiken med barnsoldater. Genom att förvärra de strukturella problemen skapas sämre förutsättningar för hållbar fred och de onda cirkelarna kan aldrig brytas.

3 Metod

Vi gör en teoriprovande studie i syfte att peka på begränsningarna i Paris teori, samt behovet av en kontextuellt betingad förklarings- och åtgärdsmodell. I viss mån kan uppsatsen dessutom ses som teoriskapande då vi formulerar en egen teori utifrån huvuddragen i human security och ekonomisk säkerhet. Vi kommer inledningsvis att göra en *litteraturstudie* för att formulera och förklara de orsaker och orsaksmekanismer vi hävdar kommer av den otillräckliga belysningen av barnsoldatsproblematiken. Därefter kommer vi med hjälp av en *illustrativ fallstudie* visa på vad dessa mekanismer kan tänkas orsaka i verkligheten.

Vi tänker lägga kraften på att beskriva enbart mekanismerna, varpå övriga orsakskriterier som beskrivs av Teorell & Svensson faller på framtida undersökningar att belägga eller falsifiera. Vår utgångspunkt för mekanismer är att dessa är processer som igångsätts av variabeln, och svarar på frågan varför (och hur) utfallet skedde⁵. Häri bör för ordningens skull nämnas att vi tillskriver verkligheten mätbara om än svåröberserverade sanningar. Vi försöker beskriva såväl makro- som mikrosamband utifrån våra mekanismer. På mikronivå innebär detta att vi försöker förklara individers enskilda motiv och tvång, varav makronivån (dvs. samhällsrörelsen) innebär summan av alla individers motiv och föreställningar⁶. Sammanfattningsvis tror vi att individers föreställningar och motiv, förutsatt att de delas av en större grupp, leder till strukturella förutsättningar för regionen i fråga. Så i våra mekanismer börjar därför processen i de lidanden och förutsättningar individer har på mikronivå, vilket leder till förändringar på makronivå förutsatt att denna grupp är demografiskt märkbar.

⁵ Teorell, Jan, Svensson, Torsten, *Att fråga och att svara*, s.63

⁶ Ibid. s.66

3.1 Avgränsningar

Av uppenbara skäl har vi inte möjlighet att till fullo beskriva alla de processer och skeenden som kan tänkas inverka på utvecklingen i postkonfliktuella länder. Vi ämnar därför, i enlighet med vårt syfte, att avgränsa oss till att beskriva de mekanismer som vi tror har stor inverkan i postkonfliktuella länder som nyttjat barnsoldater. Vi gör alltså inte en heltäckande studie över de processer, och deras mekanismer, som kan tänkas verka i andra postkonfliktuella kontexter. Vidare belägger vi inte några kontrafaktiska samband i sig, vi visar på en möjlighet genom att utreda ett utfall utifrån möjliga mekanismer.

3.2 Källkritik

De fallstudier som kommer till användning i vårt arbete har av naturliga skäl inte genomgått samma gedigna granskning som de dokument tagna från ansedda organisationer såsom, Världsbanken, UCDP (Uppsala Conflict Data Program) samt publikationerna The Lancet och CSGR (Child Soldiers Global Report) . Detta bör således hållas i åtanke. Siffror och uppgifter i fallstudierna samstämmer dock med ovannämnda källor och vi anser därför att dessa i stort sätt är tillförlitliga. Alla siffror, även de som redovisas av högaktade organisationer, måste behandlas med viss försiktighet då det troligtvis existerar ett stort mörkertal bland annat på grund av att de regioner vi belyser har en dåligt fungerande administration och öppenhet.

4 Bakgrund

I detta kapitel skall vi, mycket överskådligt, redovisa varför aktörer och stater använder barnsoldater överhuvudtaget. Därefter tar vi upp några av de grundprinciper världsbanken agerar efter i sitt bistånd.

4.1 Varför nyttjas barnsoldater?

Det är för många en rimlig undran, huruvida det finns någon egentlig anledning till det stora nyttjandet av barnsoldater. Ur ett rent tekniskt perspektiv torde en vuxen karl vara en bättre krigare genom sin styrka, uthållighet och kunskap. Trots detta faktum tjänstgjorde år 2005 över 300 000 barn som soldater, huvuddelen av dessa i Afrika⁷. Vi har identifierat tre tänkbara skäl till att nyttja barnsoldater: (1) Barn utgör helt enkelt en stor andel av befolkningen. Av Ugandas dryga 29 miljoner innevånare är 16,5 miljoner under arton, av Sudans 36 miljoner innevånare är 16,5 minderåriga, jämfört med Sverige som med en population på 9 miljoner ”endast” har 1,9 miljoner medborgare under 18 år. Den stora andelen barn, ofta runt 50 %, är en anledning till att barn tvingas in i leden. (2) Barn är inte begränsade av de sociala strukturer som normalt präglar människors interaktion, de kan lättare indoktrineras till lojala undersåtar än vuxna människor med erfarenhet och perspektiv. Det välkända uttrycket ”Why we fight” kan då stå tillbaka för andra mer primitiva morötter. (3) Rekryteringen underlättas genom att barn smidigt kan kidnappas. Det finns också exempel på barn som ansluter sig frivilligt för att komma bort från den osäkerhet som präglar samhället.

I stor utsträckning nyttjas barnsoldater i Colombia, Elfenbenskusten, Centralafrikanska Republiken, Kongo, Tchad, Sudan, Somalia, Uganda, Iran, Israel, Palestina, Indien (och Kashmir), Nepal, Sri Lanka, Indonesien, Burma,

⁷ Nordstrom, Carolyn. *Shadows of war*, s.76

Thailand och Filippinerna⁸. Även i vissa andra länder finns barnsoldater i sin tekniska form (dvs. barn utbildade inom militära ramverk), genom kadettskolor, militärskolor eller ungdomsorganisationer (exempelvis den svenska FBU) fast i dessa länder är de mer en ungdoms/skolverksamhet än förbandsverksamhet, de ingår inte heller i några krigsförband.

4.2 Översiktlig biståndsstrategi för Världsbanken.

“To achieve their objective, economic policies must therefore take into account the capacity of a society (its institutions and resources) to solve the problems created by the divisions and tensions that are responsible for recurring violence⁹.”

Enligt Panic måste huvudsakligen två kriterier vara uppfyllda för att freds- och statsbyggnadsprojekt skall få (god) effekt. (1) Målen för donatorn och mottagaren måste överrensstämma. (2) Givarorganisationen måste motstå frestelsen att bestämma precis hur problemet skall lösas¹⁰.

Världsbankens biståndsorgan heter The International Development Association (IDA). Organet består av utvecklingsländer med ca 70 miljarder kronor årligen, hälften av pengarna går till Sub-Sahara. Sedan initieringen har IDA utdelat nära 1400 miljarder kronor¹¹. Pengarna utdelas (utslaget på alla mottagarländer) i följande proportioner: infrastruktur: 39 %, offentlig administration och rättsväsende: 26 %, vård och omsorg: 19 %, jordbruk: 9 %, industri: 8%¹².

⁸ Child Soldiers Global Report 2008, http://www.childsoldiersglobalreport.org/files/country_pdfs/FINAL_2008_Global_Report.pdf,s2-3

⁹ Panic, Mirca. *Reconstruction, development and sustainable peace: A unified programme for post conflict countries*, s. 2

¹⁰ Ibid. s. 17f

¹¹ IDA, <http://go.worldbank.org/ZRAOR8IWW0>

¹² Ibid.

5 Mekanismerna

I detta kapitel redovisar vi de mekanismer vi anser spelar en avgörande roll i länder som präglats av barnsoldater. Avsnitten 5.1 samt 5.2 beskriver de mekanismer vi berör i 2.3.1. Slutligen i kapitlet genomför vi en kort illustrativ fallstudie av Uganda för att visa hur mekanismerna kan tänkas operera.

5.1 Mekanism 1: Under ytan - PTSD, och andra psykologiska men

Genom att titta närmre på de psykologiska aspekterna som tillskrivs före detta barnsoldater kan vi möjligen öka förståelsen för den strukturella komplexitet som kommer ur att ett samhälle befolkas av en stor grupp före detta barnsoldater. Det är knappast någon hemlighet att de omkring 20 000 barn som rekryteras och kidnappas av LRA blir vittnen till händelser, och tvingade till våldshandlingar som även den mest psykiskt stabila vuxna människan hade haft svårt att hantera och bearbeta. Vad döljer sig under ytan hos dessa barn? Vad för slags hjälp rekommenderas generellt för barn som lider psykologiska men, och vilken hjälp finns de facto att tillgå?

Vidare ställer vi oss frågan om det skett en *cementering* av problemet i Uganda, eftersom användandet av barnsoldater i de stridande grupperna inte är en ny företeelse. Kan det vara så att en *andra generationens* barnsoldater idag är ett faktum? Vad innebär det i så fall för chanserna att återanpassa Ugandas förlorade medborgare?

5.1.1 Psykologiska följder

Enligt en undersökning i den ansedda tidskriften The Lancet där 301 före detta barnsoldater från LRA intervjuats, visar resultaten på diverse trauman. 77 % av barnen hade under sin tid i LRA bevittnat mord och 39 % hade själva tvingats

begå mord, och av dessa hade 2 % dödat en förälder, ett syskon eller annan släkting. Över hälften av de 301 barnen hade blivit misshandlade och nära hälften skadade. Då det vetenskapliga underlaget angående PTSD (Post Traumatic Stress Syndrome) hos före detta barnsoldater är tunt har denna undersökning även testat för detta, på 71 av de 301 barnen, 97 % av dessa uppvisade symptom på PTSD. Resultaten vittnar även om att dessa barn visat tecken på PTSD flera år efter det att de lyckats fly från LRA. Ur intervjuerna framgick det också att 39 % tvingats kidnappa andra barn, att 35 % blivit sexuellt utnyttjade samt att 18 % fött ett eller flera barn i fångenskap.¹³

Ytterligare en undersökning, som utförts på 282 barn från Nepal, varav hälften före detta barnsoldater, visar på liknande resultat. De som haft ett förflutet som barnsoldater tenderade att uppvisa grava psykiska problem som PTSD och depression i högre utsträckning än de barn som inte deltagit i en väpnad konflikt.¹⁴

Symptomen av PTSD består bland annat i att barnen visar extrem rädsla, hjälplöshet, ilska, sorgsenhet, skräck och förnekelse. De barn som utsatts för upprepade trauman kan även utveckla en emotionell avtrubning till omvärlden som ett sätt att blockera smärtan av det genomlidna traumat.¹⁵

Barnen kan också ha svårt att återanpassa sig till ett civilt liv, och det kan i förlängningen leda till identitetskriser. Vidare får en del barn epileptiska anfall och somliga börjar även missbruka alkohol och droger. Personlighetsrubbingar har också påvisats där barnen är aggressiva, militäriska, och med en oförmåga att visa empati för andra. De kan vara manipulativa och se våld som en nödvändighet i vardagen. Utöver just dessa psykologiska problem som barnen plågas av lider vissa även av ätstörningar som en konsekvens av det otillräckliga näringsintag de fått under sin tid i förbandet.¹⁶

¹³ Ilse Derluyn, Eric Broekaert, Gilberte Schuyten, Els De Temmerman, *Post-traumatic stress in former Ugandan child soldiers*, The Lancet, http://www.essex.ac.uk/armedcon/story_id/000178.pdf

¹⁴ Brandon A. Kohrt, MA; Mark J. D. Jordans, MA; Wietse A. Tol, MA; Rebecca A. Speckman, BA; Sujen M. Maharjan, BA; Carol M. Worthman, PhD; Ivan H. Komproe, PhD *Comparison of Mental Health Between Former Child Soldiers and Children Never Conscripted by Armed Groups in Nepal*

¹⁵ American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, http://www.aacap.org/cs/root/facts_for_families/posttraumatic_stress_disorder_ptsd

¹⁶ Troyer, Kathryn C., *The Mental-Health Needs of Child Soldiers in Uganda: A Case Study of Structural Violence*, http://www.du.edu/korbel/cord/symposia/2006/2006_troyer.pdf, s. 10

5.1.2 Behandlingsformer av de psykiska besvären

Enligt *the International Society for Traumatic Stress Studies* bör rehabilitering av barn med ovanstående psykologiska problem bestå bland annat av att utbilda barnen och deras föräldrar i hur symptomen, som uppstått på grund av traumat, kan te sig. *Kognitiv beteendeterapi* anses också hjälpa. Detta innefattar bland annat ett slags konfronterande terapi där barnet ska diskutera dess upplevda trauma. Även stresshanterande och avslappnande tekniker implementeras på barn med PTSD symptom.

EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing) är en annan form av rehabiliteringsförsök där man kombinerar den konfronterande beteendeterapien med att bevaka ögonrörelser hos patienten genom att denne följer terapeutens handrörelse med ögonen. Vidare rekommenderas föräldrar att inkluderas i rehabiliteringsprocessen då deras reaktioner och stöd kraftigt kan påverka barnets PTSD symptom. Ett led i detta är att även hjälpa föräldrarna som på sitt sätt blivit traumatiserade av händelsen. Genom att ge dem verktyg att hantera sina upplevelser kan de lättare fokusera på barnets behov.

Rekommenderad längd på terapin varierar beroende på hur grava PTSD symptomen uppskattas vara. Lätta symptom beräknas ha försvunnit inom 12-20 behandlingstillfällen. Barn som utsatts för massivt våld, upprepade övergrepp eller åtskilliga plågsamma upplevelser kan kräva längre behandling än så. *Rehabiliteringslängden bör således individanpassas efter barnens behov.*¹⁷

Enligt de riktlinjerna för behandlingsprocessen av PTSD, hämtade från Universitetssjukhuset i Lund, bör patienten genomgå en tre stegs behandling vilket består av: *Att uppnå en känsla av trygghet* (trygg hem- familj- och mikrosocialmiljö), *Traumabearbetande behandlingsfas*, *Återanpassning till ett normalt liv* (normalisera och stabilisera traumarelaterade fenomen genom individanpassad rehabilitering). Vidare understryks vikten av att patienten känner

¹⁷ Foa, Edna B.- Keane Terence M.- Friedman Matthew J. (ed.), *Effective Treatments for PTSD*, http://books.google.com/books?hl=sv&lr=&id=5QmC8EEK9-kC&oi=fnd&pg=PR9&dq=PTSD%2Brehabilitation%2Bchildren&ots=yb4NuibUfd&sig=zjxfBzkN4zYfgAo_1Yv_KGxG_4#PPA115,M1, s. 112-116

existentiell trygghet, annars kan denne inte tillgodogöra sig en traumarelaterad psykologisk behandling på ett effektivt sätt.¹⁸

5.1.3 Dagens behandlingsplan för före detta barnsoldater

Enligt The Child Soldiers Global Report från 2008 har barnsoldater ofta förbisetts vid implementeringen av fredsbyggande strategier. Ett exempel är DDR (Disarmament, Demobilization, Reintegration) som syftar till att återanpassa den före detta soldaten till ett civilt liv. Första steget är att lämna ifrån sig sitt vapen, ofta erbjuds soldaten pengar i utbyte. Sedan upplöses förbandet för att i sista steget få hjälp att återanpassas till det civila samhället på både det sociala och ekonomiska planet. Trots vida tillämpning har DDR som handlingsplan, och strategi för återanpassning, visat sig otillräcklig och inte anpassad till barn. Barnsoldater har varken fått den hjälp de behöver för att rimligen kunna återförenas med sina familjer eller återanpassas till samhället. Själva demobiliseringen, frisläppandet av barn från beväpnade grupper, sker till exempel sällan under pågående konflikt. *Specialanpassade DDR* samt dispens från framtida militärtjänstgöring avseende dessa barn bör inkluderas i fredsavtal.¹⁹

Det är idag allmänt känt att även många flickor används som soldater i väpnade konflikter runt om i världen. De utnyttjas inte sällan som sexslavar och tvingas föda förövarens barn. Detta konstaterande till trots har det visat sig att antalet deltagande flickor i DDR-program är mycket lågt. *Mellan 8 och 15 procent av alla drabbade flickor har deltagit i DDR processer.* I Liberia har enbart 3000 flickor genomgått en formell demobiliseringsprocess. Resterande 8000 exkluderades eller registrerade sig inte av någon anledning och fick följaktligen inget stöd. DDR-processen i DRC vittnar om en liknande situation. Endast 15 procent av de flickor som deltagit på ett eller annat sätt i konflikten

¹⁸ *Vårdprogram för utredning och behandling av Ångestsyndrom*, Universitetssjukhuset i Lund, <http://www.skane.se/upload/Webbplatser/USIL/Dokument/Division7/VOPsLkr/fvgangestsyndromlkr.pdf>, s.12-14

¹⁹ The Child Soldiers Global Report 2008, http://www.childsoldiersglobalreport.org/files/country_pdfs/FINAL_2008_Global_Report.pdf, s. 27-28

genomgick demobiliseringsprocesser. Tusentals återvände hem utan att ha erbjudits någon hjälp till återanpassning.²⁰

Det faktum att många flickor hålls kvar i de beväpnade grupperna med argumentet att de är fruar eller barn till soldaterna, vilket är en verklighet för cirka 2000 flickor i Uganda, minskar uppenbarligen också drabbade flickors möjlighet till ett liv i civilsamhället. Med rädsla för stigmatisering och utfrysning, på grund av deras sexuella påtvingade erfarenheter under sin tid som barnsoldater, återvänder många till sina samhällen utan att berätta vad de varit med om. Deras behov av psykologisk-, social- och medicinsk hjälp blir således inte tillgodosedda.²¹

De rehabiliteringsplaner som barnsoldater har att tillgå finns beskrivna i ett antal studier. Corbin, docent vid Smith College School for Social Work, har i sin studie om före detta barnsoldater i norra Uganda beskrivit den rehabilitering som finns till handa för dessa barn och ungdomar, och specifikt skildrat de erfarenheter som samhällets medborgare och de före detta barnsoldaterna har av återanpassning till ett liv i IDP (Internally Displaced Persons) Camps.²² De som blir frisläppta eller lyckas fly (84 % av de bortrövade pojkarna och 15 % av flickorna) får hjälp på rehabiliteringscenter. Där erbjuds det sjukvård, rådgivning, möjlighet att träna på att socialisera, samt skol- eller yrkesutbildning. Centrerna, som heter GUSCO (Gulu Support the Children Organization) och World Visions Centres ger även barnen möjligheten att spåra och om möjligt, återförenas med sina familjer. Även det mest basala så som mat och kläder väntar de barn som hamnar där.

Den rådgivning och psykologiska assistans som barnen har att tillgå på dessa rehabiliteringscenters är emellertid ytterst begränsad och tillhandahålls av personal utan utbildning på området. Möjlighet till uppföljningssessioner har också visat sig vara begränsad.²³ Corbin menar att familjerna och samhället i stort har svårt att möta barnens behov då förhållandet i lägret är mycket svårt. Det är

²⁰ The Child Soldiers Global Report 2008 http://www.childsoldiersglobalreport.org/files/country_pdfs/FINAL_2008_Global_Report.pdf, s. 28-29

²¹ Ibid. s. 29

²² Corbin, Joanne, N., *Returning home: Resettlement of formerly abducted children in Northern Uganda*, s. 316

²³ Ibid. s. 318

därför synnerligen väsentligt att humanitärt stöd till dessa läger inte reduceras. Förnödenheter, så som mat och behövligt material måste komma familjerna till handa om de ska ha en rimlig chans att sörja för sitt eller sina nyanlända, svårt traumatiserade barn.²⁴

5.1.4 Andra generationens barnsoldater – cementering av barnsoldatsproblematiken

Den strukturella komplexitet som vi vill visa på när det kommer till hanteringen av före detta barnsoldater exemplifieras på ett särdeles tydligt sätt genom att titta närmare på den grupp barnsoldater som fötts in i leden. De barn som är en produkt av våldtäckt. De barn vars föräldrar är verksamma i en beväpnad grupp och som inte minns en värld bortom denna gruppering präglad av våld och osäkerhet eftersom de själva, mot sin innersta vilja, blev en del av denna grupp i väldigt tidig ålder. *Dessa barn är andra generationens barnsoldater. Vad deras ögon ser, hur de uppfostras och vad deras syn på normalitet och vardag är kan omöjligt vara vad andra barn ser, eller hur andra barn uppfostras. Vad andra pojkar eller flickor anser vara normalt och klassa som en vardag är troligtvis inte heller det samma.*

Barn far illa i alla länder. Det finns många barn som svälter och många som är hemlösa. Att värdera lidande och kränkningar är inte intressant i sig. Vad som kan vara värt att poängtera är emellertid att hunger kan stoppas med tillräcklig föda, att ett gatubarn kan härbärgeras om resurser fördelas så att de utan tak över huvudet tas omhand. Hur bör problematiken med andra generationens barnsoldater tacklas? Antagligen är tillräckligt med näring och tak överhuvudet en början, men är det rimligt att tro att de någonsin kan bli en del av ett fungerande civilsamhälle? Här handlar det ju inte om att återanpassa en grupp barn, utan att anpassa, för att inte säga omprogrammera dem. Att dessa barn skiljer sig från de flesta andra råder det föga tvivel om.

Enligt Corbins studie blir de psykoemotionella behov ett barn kan ha efter exponering av väpnat våld som bäst tillgodosedda om barnet bor med sin

²⁴ Corbin, Joanne, N., *Returning home: Resettlement of formerly abducted children in Northern Uganda*, s. 331

familj. De före detta barnsoldater som intervjuats i denna studie menade att familjens stöd och skydd var det i särklass viktigaste för deras rehabilitering.²⁵ Om denna familj består av en mamma och en pappa som är, eller har varit, verksamma inom en väpnad styrka och därmed sannolikt saknar andra referensramar, är det föga troligt att de kan fungera som det stöd och skydd barnet behöver. Kanske är det till och med så att barnet i fråga söker skydd från, istället för skydd av, föräldrarna. En mycket central och viktig del i återanpassningsprocessen måste således ersättas med något annat - vad? För att undvika fortsatt cementering av barnsoldatsproblematiken, för att stoppa den onda spiral av soldater som föder soldater, krävs ett svar på denna fråga. Ett svar som troligen varken står att finna i demobiliseringsprocesser eller utbildning. Skulle det visa sig att de är en förlorad generation så uppstår ytterligare ett problem: vad gör vi med dem?

5.2 Mekanism 2: Osäkerheten och den bristande tillväxten och tilltron.

I en krigszon är osäkerheten en ständig faktor. Dock är det sällan så att osäkerheten enbart är kopplad till konflikten i sig, bomberna och kulorna. Det är ett samhällstillstånd. Den osäkerhet som råder under väpnade konflikter kan tänkas stanna kvar efter det att fred slutits. I ett utvecklat postkonfliktuellt land kan det tänkas vara en större chans att staten efter freden har möjlighet att kontrollera de regioner som hotas av kaos, i de svaga staterna går däremot själva våldet och osäkerheten inte nödvändigtvis tillbaka till nivåer såsom före kriget, våldet och osäkerheten blir institutionaliserat. Våldsbeteendet är nu kulturellt, skuggekonomierna är fastväxta och de enskilda människorna är helt enkelt vana, eller avtrubbade²⁶. I detta kapitel ämnar vi redogöra för den andra mekanismen i vår teori, denna berör osäkerheten. Inledningsvis skall vi redogöra för osäkerheten

²⁵ Corbin, Joanne, N., *Returning home: Resettlement of formerly abducted children in Northern Uganda*, s. 323-324

²⁶ Nordstrom, Carolyn. *Shadows of war*, s.144f, 167

och på vilket vis denna är särskilt stor i konflikter med barnsoldater. Därefter skall vi redogöra för den del av mekanismen som påverkar tillväxt och tilltron till staten. Slutligen skall vi på ett överskådligt vis sammanfatta mekanismen och på vad vis den är en del i en cirkelprocess som genom sina förtjänster återskapar problemen som initierade den.

5.2.1 Osäkerheten - en orsak till osäkerhetsaktörer.

Osäkerhet leder till upprättande av aktörer för att behandla osäkerhet, i Ugandas fall heter dessa styrkor Local Defense Units, i Kongo heter de det Republikanska Gardet. Dessa aktörer är dock stundom, i *sig själva, en källa till osäkerhet*. Republikanska Gardet i Kongo är exempelvis okänt för sina övergrepp mot civila och misstänka kollaboratörer²⁷. *Det finns en inbyggd paradox i tanken på att länder som nyttjar barnsoldater samtidigt skall skydda befolkningens underåriga från rekrytering till barnsoldatsförband, vilket måste uppmärksammas i arbetet för att öka civilbefolkningens säkerhet* (Jämför Panics biståndskriterier 4.2).

Den Sydafrikas kommissionen ”Truth and Reconciliation Commission”, som skapades efter Apartheidsystemets fall, har också visat att statliga säkerhetsstyrkor och säkerhetsorgan varit direkt inblandade i så kallad ”skuggeekonomi”. Genom sina handlingar har de aktivt bidragit till den generella osäkerhet som kännetecknar, primärt svaga stater, krigsekonomier²⁸. Följaktligen är det inte den egna staten som har kapaciteten eller *viljan* att skydda civila barn från kidnappningar eller bryta de skuggeekonomier som begränsar reell tillväxt och hållbar fred²⁹. Även i Sudan har tilltänkta paramilitära säkerhetsaktörer genomfört massvåldtäkter av unga flickor och kvinnor. Målen för dessa brott är oftast invånare i flyktingläger för inhemska flyktingar³⁰. *Tilltron till statliga säkerhetsorganisationer blir som en konsekvens av dess handlingar kraftigt försämrade och individer och grupper söker sig istället till andra aktörer för att*

²⁷ We will crush you. Human Right Watch, 2008.
<http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/drc1108webwcover.pdf>

²⁸ Nordstrom, Carolyn. Shadows of war, s.147f

²⁹ World Bank, Joint assistance strategy for the republic of Uganda,
<http://siteresources.worldbank.org/INTUGANDA/Resources/UJAS.pdf> s.10

³⁰ Child Soldiers Global Report 2008, http://www.childsoldiersglobalreport.org/files/country_pdfs/FINAL_2008_Global_Report.pdf, s. 317

uppnå baskraven för säkerhet. Exempel på sådana aktörer kan vara just gerillaförband, kriminella formationer och friskaror eller milis, ofta med något vag särskiljning sinsemellan. Förbanden LDU och UPFD i Uganda är exempel på sådana organisationer som inte bara tvångsrekryterar barn till tjänstgöring, barn söker sig även dit av egen vilja för att få skydd mot våld³¹. Detta visar på en del av vad vi valt att kalla en *cementering av barnsoldats-problematiken*. Mekanismen av den otillräckliga adresseringen är att barn och familjer i fruktan för våld eller rekrytering flyr in i leden hos aktörer vars agerande i sig är roten till osäkerhet. På så vis är processen en cirkel som är svår att bryta.

³¹ Child Soldiers Global Report 2008, http://www.childsoldiersglobalreport.org/files/country_pdfs/FINAL_2008_Global_Report.pdf, s345f

5.2.2 Strukturella hot mot den ekonomiska enheten.

“[A]nd no country ridden by chronic social frictions and political instability can achieve a sustainable improvement in economic welfare (employment opportunities, job security and income security)³².”

Risken för att familjemedlemmar blir kidnappade, mördade eller rånade får konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen. Osäkerhet leder till bristande förmåga att ens under de mest basala formerna producera mat eller konsumera. Barnarov leder till ett särskilt hot mot den primära ekonomiska enheten, familjen. Ett exempel är det sudanesiska SPLA:s anfall mot skolor för att kidnappa barn

De minst utvecklade länderna släpar efter den mer utvecklade världen och skillnaden i tillväxt blir större för varje år. Särskilt dålig tillväxt går, föga förvånande, att finna i krigshärjade och postkonfliktuella länder³³. Det skulle synas märkligt att påstå att konflikter med barnsoldater skiljer sig ifrån andra konflikter genom att de genererar flyktingströmmar och ekonomisk kollaps, det gör alla krig. Men då barn utgör mål och medel blir konsekvensen att fredsarbetet ytterliggare försvåras. Människors fruktan för att deras barn skall kidnappas till barnsoldatförband leder till att landsbygdsbefolkningen istället drar sig till interna flyktingläger eller tvingas nattpendla till städerna.

I norra Uganda lever närmast 90 % (ca 1,6 miljoner människor) av befolkningen i flyktingläger och är nästan helt uteslutna från landets ekonomi³⁴. Detta ger för handen stora hot mot det vi i 2.2 kallar human security. Oförmåga till produktion, handel och jordbruk bidrar till en stor osäkerhet för civilbefolkningen. Vidare finns det givetvis konsekvenser av att platser med barn särskilt angrips, familjer ser till att barnen inte går till de platserna, exempelvis skolor.

³² Panic, Mica, *"Reconstruction, development and sustainable peace: A unified programme for post-conflict countries"*, s.9

³³ Milanovic, Branko, *"Why did the poorest countries fail to catch-up?"*, s.25

³⁴ World Bank, Joint assistance strategy for the republic of Uganda, <http://siteresources.worldbank.org/INTUGANDA/Resources/UJAS.pdf> s.10

5.3 Mekanismerna, en illustrativ fallstudie av Ugandas situation

Uganda är ett tydligt exempel på en nation som frekvent nyttjar barnsoldater i väpnade konflikter, så sker i alla läger och utan större åtskillnad. Uganda fungerar därför bra för att *beskriva de strukturella problem som uppkommer* efter det att krigsförbanden börjar demobiliseras. Vårt mål med den illustrativa fallstudien är att visa på dels ett exempel på en konflikt med denna typ av strukturella problem med dess fasansfulla humanistiska följder, samt överskådligt visa på de mekanismer som vi argumenterar för. I centrala Afrika nyttjas barnsoldater i stor skala av följande länder: Sudan, Kongo-Kinshasa, Uganda och Tchad. Ugandas fall är därför inte unikt i regionen.

5.3.1 Aktörerna

Av Ugandas 28,8 miljoner innevånare är, som nämnt tidigare närmare 16,5 miljoner *under arton år*. Landet har under årtionden utkämpat bittra inbördeskrig med tiotusentals döda. I striderna sedan 80-talet har barn rekryterats av såväl gerillagrupperna LRA (Lord's Resistance Army, tidigare del i UDCA), Ugandas officiella krigsmakt UPFD (United Peoples Defence Force) och genom det regeringslojala lokalförsvarsförbandet av milistyp, LDU (Local Defence Units)³⁵. Därtill finns ett antal milisförband med mer flytande statlig anknytning och subvention, dessa miliser har en variation av ideologiska/brist på ideologiska mål, etniska företecken och ”operativa mål”; i vissa av dessa mer självständiga

³⁵ Child Soldiers Global Report 2008, http://www.childsoldiersglobalreport.org/files/country_pdfs/FINAL_2008_Global_Report.pdf, s345f

grupperingar rekryteras även barnsoldater³⁶. Sedan slutet av 80-talet beräknas mer än 25 000 soldater ha ”rekryterats”, i ordets vidare bemärkelse, till LRA enbart. Följande står att läsa i Child Soldier Global Report 2008:

“[LRA] Abductions peaked after 2002, with an estimated 10,000 children abducted between May 2002 and May 2003 alone. Throughout 2003 and 2004 more than 20,000 child “night commuters” sought safety each night in Gulu, Kitgum and Pader towns, to reduce the risk of their abduction. During active hostilities children in the LRA were forced to participate in combat and to carry out raids, kill and mutilate other child soldiers and civilians and loot and burn houses. Children were forced to kill relatives, including their younger siblings, often to “initiate” them into the LRA³⁷.”

Rekryteringen består som nämnt ovan främst i regelrätta kidnappningar av ”civila barn”, varpå dessa genom en grym indoktrinering och avtrubning görs till kombattanter i LRA. En stor del (i vissa avdelningar närmast en fjärdedel) av dessa barn är flickor. Flickorna används dels till strids- och underhållsuppgifter men främst som sexslavar till gerillaledare eller våldtas av övriga förbandsmedlemmar. Dessa övergrepp leder inte sällan till den *andra generationens barnsoldater*, som bokstavligen, föds in i leden³⁸. Vidare bör man ta i beaktelse inom vilken avvikande kultur och referensram dessa barn verkar, och föds inom. LRA är en ockult, semikristen rörelse med inslag av shamanism och häxkraft, vari ledaren Joseph Kony är den mänskliga kroppen till en helig ande nämligen Lakwena³⁹. Det torde därför gå att sluta sig till att de som i sina sociala relationer utgår från LRA-kulturens struktur på flera håll skiljer sig från de övriga barnen i Uganda.

³⁶ Child Soldiers Global Report 2008,
http://www.childsoldiersglobalreport.org/files/country_pdfs/FINAL_2008_Global_Report.pdf,
s.347

³⁷ Ibid. s.347

³⁸ Ibid. s.347

³⁹ UCDP, Uppsala conflict database:

http://www.pcr.uu.se/gpdata/gpcountry.php?id=160®ionSelect=2-Southern_Africa#

UPFD och LDU har liksom LRA frekvent ”rekryterat” tusentals barn till sina enheter, både som direkta kombattanter eller spioner, inte sällan är dessa barn tidigare LRA-soldater som tillfångatagits eller flytt från gerillan⁴⁰.

Det är, även för lekmän, uppenbart att barnsoldater i allra högsta grad är ibland de mest sargade varelser en nation kan behöva handskas med, en utmaning för även den mest avancerade statsbildningen. Förutom de rent fysiska aspekterna kan det tänkas att dessa tiotusentals barn i fruktansvärd utsträckning plågas av PTSD, psykosor och emotionell avtrubning.

5.3.2 Demobilisering, avrustning och återintegration.

År 2006 slöts ett vapenstillestånd, om än ett bräckligt sådant, mellan LRA och Ugandas regering i vad som kallas Juba-fredsprocessen⁴¹. Ett stort antal barnsoldater från båda sidor tilläts då lämna sina förband. I sin kandidatuppsats ”Reintegration of former child soldiers: the reintegration process in Gulu, Uganda, from an ecological perspective, 2007” beskriver Andersson den problematik som återintegrationen av forna barnsoldater står inför, hennes data hämtas från en fältstudie år 2007. De veckor eller månader barn får stanna på hjälpcentren för terapi, utbildning och sjukvård är mer än otillräcklig. Andersson beskriver snarare Acholikulturen i sig som den främsta källan till integration och psykiskt stöd för barnen⁴². Acholikulturen är en av flera tros- och identitetsuppfattningar i Uganda och finns främst i landets norra delar, varifrån också huvuddelen av LRA-barnsoldaterna härstammar. Acholikulturens speciella reningsritualer ger troende barnsoldater en större helning än den bristfälliga hjälp som tillhandahålls av staten, det internationella samfundet och NGO: s⁴³.

Det tidigare nämnda exemplet med forna LRA-krigare i Uganda ger en fingervisning i vilken utsträckning barnen exponerats för traumatiska händelser.

⁴⁰ Child Soldiers Global Report 2008, http://www.childsoldiersglobalreport.org/files/country_pdfs/FINAL_2008_Global_Report.pdf, s.347

⁴¹UCDB http://www.pcr.uu.se/gpdata/gpcountry.php?id=160®ionSelect=2-Southern_Africa#

⁴² Andersson, Reintegration of former child soldiers: the reintegration process in Gulu, Uganda, from an ecological perspective, s.34

⁴³ Ibid. s.28

Siffrorna är hämtade ifrån The Lancet. Studien baseras på intervjuer med 301 barnsoldater:

Had to carry heavy loads	166 (55%)
Was seriously beaten	156 (52%)
Got injured	143 (48%)
Witnessed somebody being killed	233 (77%)
Personally killed another person	118 (39%)
Had to stay in difficult circumstances in Sudan	184 (61%)
Had to drink urine	49 (27%)*
Had to loot properties and burn houses of civilians	189 (63%)
Had to abduct other children	116 (39%)
Was forced into military training	195 (65%)
Had to fight	193 (64%)
Was sexually abused (“given as wife”)	21 (35%) †
Gave birth to one or more children in captivity	11 (18%) †

*Percentage of those who stayed in Sudan; none of the children who did not spend time in Sudan reported this experience. †Percentage of girls; boys did not respond to this question.⁴⁴

Av tabellen ovan att döma kan man med viss säkerhet sluta sig till att de aktuella barnen är utsatta för en mer än rimlig psykologisk utmaning då de skall återanpassas till ett civilt liv. 97 % av barnen i denna undersökning beräknas för övrigt lida av PTSD.

5.3.3 Världsbanken i Uganda

Världsbanken är genom sin biståndsorganisation IDA aktiv i Uganda, i det policydokument som upprättats för det internationella biståndet i landet går tydliga mål att urskilja. Världsbankens biståndssyfte är att främja tillväxt och institutionsbyggnad. IDA poängterar förvisso Ugandas problem med HIV, bristande sjukvård, flyktingar och fattigdom⁴⁵, men kopplar inte barnsoldater eller samhällskultur till några av landets problem. Ordet barnsoldat nämns inte ens i rapporten, vilket kan tyckas tala för sig själv.

⁴⁴ Ilse Derluyn, Eric Broekaert, Gilberte Schuyten, Els De Temmerman, *Post-traumatic stress in former Ugandan child soldiers*, The Lancet, http://www.essex.ac.uk/armedcon/story_id/000178.pdf, 081226

⁴⁵ World Bank, Joint assistance strategy for the republic of Uganda, <http://siteresources.worldbank.org/INTUGANDA/Resources/UJAS.pdf> s.10, 11f

5.3.4 Sammanfattning

Mekanism 1: Uppskattningsvis har 97 % av de forna barnsoldaterna i Lancet undersökningen PTSD-symptom och är i behov av medicinska och terapeutiska åtgärder, vilket enbart tillhandahålls under enstaka veckor. Detta innebär att av de 25 000 barn som kidnappats i norra Uganda 2002-2003 kan så många som 24 250 barn lida av PTSD, samt övriga skador, psykiska såsom fysiska. Ett okänt men stort antal barn föds in i leden som ett resultat av att flickor blir sexuellt utnyttjade. Detta leder till en cementering av barnsoldatsproblematiken och den kultur som präglar förbanden.

Mekanism 2: Osäkerheten är särskilt stor då våld och hot om våld riktas mot civila i allmänhet och barn i synnerhet. Detta leder till att folk tvingas bort från den osäkra landsbygden och in till städer eller flyktingläger. I flyktingläger rekryteras barn och flyktingar till lokalförsvarsförband eller kriminella organisationer. Frukten för rekrytering kan alltså i sig själv vara en anledning att söka sig till väpnade formationer. Lokalförsvarsförbanden och de kriminella grupperna är aktörer i den skuggeekonomi som präglar dessa osäkra regioner, resultatet av detta blir minskad tilltro till det offentliga samt en flykt till klaner, stammar eller religion.

6 Slutsatser

Vi har visat på vilka effekter våra mekanismer kan tänkas få i verkligheten och i teorin. Vi har också visat på att fördelningen av bistånd ingalunda följer de specifika utmaningar som exempelvis Uganda står inför. Kombinationen av en traumatiserad befolkning, en korrupt säkerhetsapparat och svag tilltro till stat och institutioner är ett svårlöst problem. Det för oss uppenbara första steget är därför säkerhet och gedigen vård/omskolning. Detta måste prioriteras långt före ekonomiska reformer och institutionsbygge, som bland annat världsbanken står för. Det är enbart i den avlägsna akademiska världen någon kan tänkas intressera sig för konstitutionsskrivande medan barn tvingas avrätta släktingar eller våldtas i jungeln. Utan stabila och säkra medborgare kan institutioner svårligen få effekt.

Det som vi framför allt vill trycka på ur framtida forskningsperspektiv är just *cementeringen* av problemet som idag ses i exempelvis Uganda. Detta är ett resultat av en lång tid av bristande intresse och förståelse från omvärlden. Stora grupper av befolkningen präglas idag av barnsoldatskulturen, både som offer och som förövare. Vidare kan man, även som lekman, spekulera i vilken utsträckning de återanpassningsstrategier som implementerats har verkat.

På grund av sina psykologiska men kan de forna soldaterna inte tillgodogöra sig vare sig goda institutioner eller sociala interaktioner på ett adekvat (beräknat) vis. Dessa kommer sedan i sin tur att föda och/eller uppfostra barn utifrån sina sargade referensramar. Våldsbeteende blir cementerat och en ond cirkel har skapats. Vidare är våldet och osäkerheten i sig en faktor som leder barn in i förbanden, frivilligt eller med tvång. Det skapas säkerhetsaktörer som genom sin korruption ytterligare bidrar till osäkerheten och skuggekonomin i vilka barnsoldater rekryteras, *igen en ond cirkel*.

Vi anser oss ha fog för att kritisera vissa av de generella förklaringsmodellerna som präglar ämnet fredsbyggande. Med hänsyn taget till den stora regionala påverkan barnsoldater har på en fredsprocess är det orimligt att inte nyttja kontextuellt beroende modeller för att förklara utmaningar mot hållbar fred och utveckling.

Paris teori som pekar på vikten av institutionsbygge före demokratisering, kan således kritiseras utifrån problematiken vi idag ser med nyttjandet av barnsoldater. Vad denna teori missar är en ytterst väsentlig del av många postkonfliktuella samhällen, en del som kan vara avgörande för ett lands utveckling och framtida generationers leverne.

För att återknyta till effekten av återanpassningsstrategier är det viktigt att belysa det faktum att de behandlingsprocesser som står till buds för forna barnsoldater som lider av PTSD inte överensstämmer med riktlinjerna hämtade från Universitetssjukhuset i Lund samt riktlinjerna från *The International Society for Traumatic Stress Studies*. En förbättring på detta område, där en internationell standard uppfylls, är således ett steg i rätt riktning, och rimligen ett sätt att lösa upp cementeringen av barnsoldatsproblematiken. Det är rimligt att undra över hur mindre utvecklade länder parerar de stora mängderna barn med PTSD om det även utgör ett problem i utvecklade länder, vilkas förutsättningar att bemöta problematiken måste anses bättre. Sammanfattningsvis:

- (1) Säkerhet och omsorg torde gå före institutionsbyggande i länder med stora mängder barnsoldater.
- (2) De mekanismer vi redogjort för, illustreras av vår korta fallstudie och visar på en kontext där de kan tänkas äga förklaringskraft.
- (3) Dagens fredsbyggande strategier och biståndspolitik är inte utformad för att möta de utmaningar vi har redovisat i vår uppsats. Exempelvis pekar världsbankens biståndsfördelning (se 4.2) på en institutionsbyggande strategi, framför satsningar på de budgetposter som kan tänkas behandla social- och ekonomisk osäkerhet, vilka vi hävder är de stora hoten i vissa områden.
- (4) Vår teori äger förklaringskraft främst inom Afrika men även till del i länder såsom Nepal, Afghanistan, Burma eller Indien och andra regioner där det som bekant också finns barnsoldater.

6.1 Avslutande reflektioner

Det kan kännas snävt att i regioner som centrala Afrika peka på strukturella problem av särskild vikt, det finns ett vitt spektrum av processer och skeenden som hindrar stabil fred och tillväxt, vari ingen dunderkur står att finna i åtgärdandet av enskilda variabler. Med risk för cynism så tror vi inte att det är rimligt att förvänta sig goda resultat av återintegration av barnsoldater, därav vikten att förhindra främst rekrytering. Ur ett MR-perspektiv är det förvisso oerhört viktigt att tilldela adekvata resurser till omsorg och rehabilitering av de forna barnsoldaterna och deras offer.

Avslutningsvis vill vi poängtera vikten av att erkänna och arbeta utefter det faktum att särskilt hänsynslösa krig och samhällskulturer kan förhindra eller kraftigt försvåra de försök till reformer som flertal av dagens teoribildningar advocerar.

7 Referenser

Litterateur:

Nordstrom, Carolyn, *Shadows of war*, University of California press, Los Angeles, 2004.

Paris, Roland, *At war's end, building peace after civil conflict*, Cambridge University press, New York, 2006.

Sheehan, Michael, *International Security, an analytical survey*, Lynne Rienner Publishers Inc, Boulder, 2005

Svensson, Torsten- Teorell, Jan, *Att fråga och att svara*, Liber AB, Ljubljana, 2007

Rapporter och publikationer:

Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, *Child Soldier Report 2008*, Bell and Bain, Storbritannien, 2008,
http://www.childsoldiersglobalreport.org/files/country_pdfs/FINAL_2008_Global_Report.pdf, 090107

Foa, Edna B.- Keane Terence M.- Friedman Matthew J. (ed.), *Effective Treatments for PTSD*, http://books.google.com/books?hl=sv&lr=&id=5QmC8EEK9-kC&oi=fnd&pg=PR9&dq=PTSD%2Brehabilitation%2Bchildren&ots=yb4NuibUfd&sig=zjxfBzkkN4zYfgAo_1Yv_KGxG_4#PPA115,M1, 081228

Human Right Watch, *We will crush you, The Restriction of Political Space in the Democratic Republic of Congo.*, 2008,
<http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/drc1108webwcover.pdf>, 090103

Ilse Derluyn, Eric Broekaert, Gilberte Schuyten, Els De Temmerman, *Post-traumatic stress in former Ugandan child soldiers*, The Lancet, http://www.essex.ac.uk/armedcon/story_id/000178.pdf, 081226

Milanovic, Branko, "Why did the poorest countries fail to catch-up?", Carnegie Papers nr 62, 2005

Panic, Mica, "Reconstruction, development and sustainable peace: A unified program for post-conflict countries", UN Committee for Development Policy, 2005

World Bank (IDA), *Joint Assistance Strategy for the Republic of Uganda 2005-2009*, 2006
<http://siteresources.worldbank.org/INTUGANDA/Resources/UJAS.pdf> , 090109

Internetlänkar, databaser:

IDA homepage: <http://go.worldbank.org/ZRAOR8IWW0>, 090107

UCDP, Uppsala conflict database:
http://www.pcr.uu.se/gpdatabase/gpcountry.php?id=160®ionSelect=2-Southern_Africa#, 090106

Vårdprogram för utredning och behandling av Ångestsyndrom, Universitets-sjukhuset i Lund,
<http://www.skane.se/upload/Webbplatser/USIL/Dokument/Division7/VOPsLkr/fv-gangestsyndromlkr.pdf>, 090106

Fältstudier:

Andersson, Caroline, *Reintegration of former child soldiers, The reintegration process in Gulu, Uganda, from an ecological perspective*, Lund University, School of Social Work, 2007

Brandon A. Kohrt, MA; Mark J. D. Jordans, MA; Wietse A. Tol, MA; Rebecca A. Speckman, BA; Sujen M. Maharjan, BA; Carol M. Worthman, PhD; Ivan H. Komproe, PhD, *Comparison of Mental Health Between Former Child Soldiers and Children Never Conscribed by Armed Groups in Nepal*, JAMA : The journal of the American Medical Association , 2008 Vol. 300 Nr. 6

Corbin, Joanne, N., *Returning home: Resettlement of formerly abducted children in Northern Uganda*, Smith College School for Social Work, Northampton, USA

Troyer, Kathryn C., *The Mental-Health Needs of Child Soldiers in Uganda: A Case Study of Structural Violence*,
http://www.du.edu/korbel/cord/symposia/2006/2006_troyer.pdf